

ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ

ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

περιοδικό έρευνας και λόγου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ

1

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ: Η νοοτροπία και η διαπαιδαγώγηση των γονέων • PAUL G. JAGOT: Η ματαιοδοξία • ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ: Οι Καραγκούνηδες • ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΑΧΙΝΗΣ: Το αστικό μυθιστόρημα • ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ: Οδός Σταδίου, παραμονή Πρωτοχρονιάς (διήγημα) • ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ: Ποιήματα • Βιβλιοπαρουσίαση: Τρία βιβλία του ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΜΕΛΟΥ

ΑΝΟΙΞΗ 1991

0140192187

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΛΛΟ ΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ...

ΓΙΑ ΤΟΝ πολύ κόσμο η έκδοση ενός περιοδικού μένει απαραίτητη. Δεν τον αγγίζει. Δε μιλά στα καθημερινά του προβλήματα. Ποιο όμως έντυπο δεν τον αγγίζει; Εκείνο που προβληματίζει, εκείνο που κάνει το μυαλό να "εγρηγορθεί", να ξυπνήσει και να δουλέψει.

Γιατί βέβαια ενδιαφέρεται για το πρόχειρο έντυπο που του "προσφέρει" το αίσθημα της ευχαρίστησης και της περιέργειας:

Από τη μια μεριά το ηδονικό έντυπο, το έντυπο της εύκολης "κατάποσης", της ιστορίας που δεν προκαλεί την αντίδραση του μυαλού, γιατί απλούστατα το ναρκώνει, το έντυπο που το διαφημίζουν οι "ειδικοί" που κρύβονται επιμελημένα πίσω από το συμφέρον και το επάγγελμα.

Από την άλλη, διαβάζεται και το περιοδικό και καθημερινό φύλο — το περιοδικό και η εφημερίδα — για να γεμίσει τη νοικοκυριστική ανία και την πολιτική περιέργεια και απληστία που "καθοδηγείται" από τα πολιτικά πρόσωπα που το δημιουργούν και τις ιδεολογίες που το ελέγχουν.

Και έτσι το σωστό έντυπο — το πνευματικό και το επιστημονικό — συνήθως διαβάζεται από λίγους που ενδιαφέρονται άμεσα ή το χρησιμοποιούν για κάποια ειδική ανάγκη. Δεν πρέπει όμως να κρυφτεί η αλήθεια πως τα περισσότερα πνευματικά έντυπα εξυπηρετούν κι αυτά μια σκοπιμότητα, αφού "βγαίνουν" τυπικά και μόνο ή για να δικαιολογήσουν κάποιο "σπουδαίο" σύλλογο ή ένωση ή για να καλύψουν κάποιο ειδικό κονδύλι που προβλέφτηκε για τη "δραστηριότητα" αυτή. Αποτέλεσμα: Να "μοιράζονται" στα μέλη που το χρηματοδοτούν, κι αυτά στη συνέχεια να τα καταχωνιάζουν κάπου, χωρίς να τα χρησιμοποιούν...

Δηλαδή, βγαίνει ή δε βγαίνει ένα έντυπο το ίδιο κάνει: "κύμβαλον αλαλάζον εν τη ερήμω"... Φοβερό πράγματι το δίλημμα για ένα νέο εκδότη, για έναν εκδότη που θέλει να δραστηριοποιήσει τα όνειρα και τις σκέψεις και να μορφοποιήσει τα οράματά του σε γραμμές και σε στίχους.

Εδώ όμως περιέχεται το μεγαλείο της δημιουργίας! Να γεννά έργο για την τέχνη και τον πολιτισμό. Και όλο και κάποιος θα βρεθεί να συλλάβει το μήνυμά της. Και φτάνει ένας σωστός "κάποιος", παρά αμέτρητοι "τίποτε" που το μόνο που ξέρουν να κάνουν είναι να κρίνουν, να κατακρίνουν, να μέμφονται...

ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ στο χώρο της κοινωνιολογίας, της φιλολογίας και της λογοτεχνίας — Περιοδικό έρευνας και λόγου. Υπεύθυνος έκδοσης και σύνταξης: Αντώνης Μιχ. Κολτσίδας (φιλόλογος, καθηγητής - συγγραφέας), Εδέσσης 11, 59 100 Βέροια (τηλ. 0331-62497). Copyright πρωτοδημοσιευμένων κειμένων: "Αναζητήσεις". Αρχιτεκτονική κειμένου, στοιχειοθεσία, σελιδοποίηση, εξώφυλλο: Αντώνης Μιχ. Κολτσίδας. Το περιοδικό δεν έχει εμπορικό χαρακτήρα· αποτελεί ιδιωτική έκδοση και διακινείται από συνεργάτες και φίλους.

ΕΚΔΙΔΩ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΥΤΟ ΓΙΑΤΙ:

1. Η ΕΙΚΟΣΑΧΡΟΝΗ ενασχόληση με το γράψιμο με έφερε σε επαφή με ανθρώπους που θαύμασα και εκτίμησα απεριόριστα, και γι' αυτό θέλω να έχω μια συχνότερη επικοινωνία μαζί τους.

2. Οι καθημερινοί μου προβληματισμοί θα έχουν ένα μόνιμο και διαρκές βήμα για να βρίσκουν μια γόνιμη και δημιουργική πνευματική διέξοδο.

3. Θα αποτελέσει για μένα αυτή η προσπάθεια μια συνεχή "πρόκληση" για ανάλυση και αναζήτηση που δε θα επιτρέπει τον κοινωνικό και πνευματικό μου εφησυχασμό.

4. Θα μπορώ να συνεργάζομαι, να ανταλλάσσω σκέψεις, ιδέες και απόψεις με ανθρώπους που έχουν ανησυχίες και θηρεύουν την πνευματική τους ανύψωση και το στοχασμό.

5. Θα φιλοξενώ στις στήλες του κάθε καθιερωμένο, αλλά και κάθε ανερχόμενο ή νέο εργάτη του προβληματισμού και της σκέψης και θα κάνω γνω-

στό το έργο του.

6. Θα βρω την ευκαιρία να παρουσιάσω τις αναζητήσεις, όχι μόνο των συγχρόνων μελετητών και στοχαστών, αλλά και των παγκόσμιων, Ελλήνων και ξένων, φωτεινών προσωπικοτήτων που καλλιέργησαν στο πέρασμα των αιώνων το πνεύμα και την έρευνα.

7. Θα μπορούν να εκφράζονται άνετα και ελεύθερα όσοι συνεργάζονται σ' αυτό. Δε θα υποτάσσονται κάτω από εκδοτικές δεσμεύσεις ούτε κάτω από πνευματικούς καταναγκασμούς, αφού το έντυπο αυτό θα αποτελεί ιδιωτική έκδοση, δε θα έχει εμπορικό και κερδοσκοπικό χαρακτήρα και θα κυκλοφορεί ανάμεσα σε ανθρώπους που σκέφτονται και δουλεύουν για την τέχνη και τον πολιτισμό. Θα αποτελέσει έτσι ένα έντυπο-περιοδικό πνευματικής επικοινωνίας, φιλικής επαφής, ανυστερόβουλης προσφοράς, ένα βήμα δημιουργίας και προσωπικής αξιοπρέπειας.

ΤΙ ΘΑ ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΦΙΛΟΔΟΞΙΑ αυτού του βήματος είναι να δημοσιεύονται προβληματισμοί, σκέψεις, απόψεις και ιδέες πάνω σε θέματα κοινωνιολογίας, φιλολογίας και λογοτεχνίας.

Τα κοινωνιολογικά θέματα θα παρουσιάζονται κάτω από το πρίσμα της μεγέθυνσης, με προεκτάσεις και αμφισβητήσεις, έτσι ώστε να μελετούν το φαινόμενο, αλλά και να το καυτηριάζουν και να το ψέγουν, για να μπορεί στη συνέχεια να θεωρηθεί κάτω από τη σωστή του διάσταση και να παραδίνεται πλέον "γυμνό" στην κοινωνική φιλοσοφία και στην κρίση του αναγνώστη.

Η επιστήμη της φιλολογίας θα ερμηνεύεται κάτω από το πρίσμα της γλωσσικής έρευνας, της γραμματολογίας, της διαχρονικής πνευματικότητας και της άμεσης σύνδεσης με τη ζωή και τον πολιτισμό. Έτσι θα δίνονται θέσεις και απόψεις μελετητών και ειδικών στα παραπάνω θέματα, ενώ παράλληλα θα καταβληθεί προσπάθεια να γίνουν φιλολογικές τομές σε παιδαγωγικά, ιστορικά, εθνολογικά, λαογραφικά, ψυχολογικά, φιλοσοφικά και άλλα προβλήματα που ζητούν απάντηση.

Στον τομέα της λογοτεχνίας θα παρουσιάζονται ποιητικά και πεζά έργα καθιερωμένων και γνωστών δημιουργών, αλλά και νέων που θα πρωτοεμφανίζονται, και θα δίνεται ερμηνεία και ανάλυση με προβληματισμό και διέξοδο. Ακόμα θα γίνεται θεώρηση τάσεων, νοοτροπιών και απόψεων με την παρουσίαση όχι μόνο του έργου, αλλά και των ατομικών και κοινωνικών διαστάσεων των δημιουργών σε σχέση με το συναίσθημα και το γεγονός που ενέπνευσε και το μήνυμα που κάλεσε και προκάλεσε τη σύνθεση της σκέψης σε λόγο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ

Αντώνη Κολτσίδα

Η ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΚΑΙ Η ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΤΟ ΘΕΜΑ της "διαπαιδαγώγησης" των γονέων, και γενικά της συμβουλευτικής αγωγής τους, δεν προσέχτηκε ποτέ όσο έπρεπε στη χώρα μας. Οι λόγοι είναι πολλοί και διάφοροι και ξεκινούν από την απλή ατομική ή δημόσια αδιαφορία, από τη μη σύλληψη του ρόλου τους, από την παραμονή και τον εγκλωβισμό τους σε μια παλιά νοοτροπία ή αντίληψη σχετικά με τη μόρφωση των παιδιών¹, από την άγνοια και την αποπληροφόρηση, και φτάνουν μέχρι την παντελή έλλειψη οργανωμένης και μεθοδικής συμβουλευτικής πολιτικής.

Ο πιο βασικός όμως λόγος είναι το μεγάλο ποσοστό αναλφαβητισμού στον τόπο μας, που έπληξε κυριολεκτικά τη γενιά του μεσοπολέμου και γενικά όλες τις γενιές του αιώνα μας και μέχρι ακόμα τη δεκαετία του πενήντα, όπου η ιστορική μας διαδρομή σκόνταψε σ'ένα πλήθος προβλημάτων και οργανωτικών αδυναμιών. Σύγχρονα όμως με την έλλειψη οργανωμένης γονικής αγωγής, καλλιεργούνταν και μια νοοτροπία και διάθεση ατομικής απομόνωσης κι ατομίας για κοινωνική και πνευματική δραστηριότητα που προϋπόθετε βέβαια ήρεμο και ώριμο κοινωνικό βίο.

Οι γονείς λοιπόν των σημερινών εφήβων — και μάλιστα οι μεγαλύτεροι απ'αυτούς — έζησαν όλη αυτή την κατάσταση και "διαμορφώθηκαν" συναισθηματικά και ψυχοκοινωνιολογικά σε ένα κλίμα χωρίς "ανοίγματα" και "ορίζοντες". Ακόμα (κάτι τέτοιο ισχύει όμως και για τους νεότερους γονείς, φυσικά σε κάποια μικρότερη αρνητική έκταση) άσχετα αν και έχουν διάθεση για να εταχτούν - να προσαρμοστούν σ'έναν άλλο τρόπο ζωής και σ'ένα άλλο ποιόν αντιληπτικότητας, εντούτοις

ασυναίσθητα "κολλάνε" στην παραπάνω νοοτροπία που έφτασε από τους γονείς τους, από τους παπούδες των παιδιών τους, και βέβαια κουβαλάνε και όλο το μέγεθος του προβλήματος.

Και έτσι φτάνουμε στη σημερινή πραγματικότητα: Ο έφηβος να πηγαίνει καθημερινά στο σχολείο και ο γονέας του να ζει την αγωνία του. Να μένει δηλαδή στο σπίτι και να προσπαθεί να "βοηθήσει" το παιδί του να "μάθει τα γράμματα". Να καλλιεργεί μια "διάθεση-επιθυμία" που θέλει να κάνει το παιδί του όχι τόσο χρήσιμο και μορφωμένο, αλλά όσο ικανό να πάρει μεγάλους βαθμούς για να μπει σε μια σχολή και να πιάσει μια "καλή" δουλειά, να γίνει "υπάλληλος", να "ξελασπώσει". Να αυξηθεί με άλλα λόγια το γόητρό του μέσα από την ανιούσα κοινωνική διαστρωμάτωση του παιδιού του και να "αλλάξει" τη μοίρα του.

Αυτή η "λαιμαργία για γράμματα" ξεκίνησε δειλά μετά τις εθνικές περιπέτειες του 1940 - 1950, πέρασε το φράγμα της μεσότητας στη δεκαετία του 1960 κι από τη δεκαετία του 1970 μέχρι σήμερα, και με αλματώδη και θε-

1. Δεν είναι μακρινά τα χρόνια, παρά πρόσφατα, μέχρι κι αυτή ακόμα τη δεκαετία του 1970, όπου οι γονείς, της υπαίθρου περισσότερο, θεωρούσαν δοσμένη και φυσική τη φούτση στη μέση εκπαίδευση και στο πανεπιστήμιο μόνο του αγοριού, ενώ για το κορίτσι ήταν αυτονόητη η παραμονή στο σπίτι. Έτσι ο κοινωνικός της ρόλος προκαθοριζόταν, κι αυτόν έπρεπε να τον τηρήσει απαρέγκλιτα, να γύνει δηλαδή "καλή" κι υποτακτική κόρη και "σωστή" νοικοκυρά και σύζυγος.

αματικό ρυθμό έφτασε στον ανώτατο βαθμό. Σ' ένα βαθμό πλέον ανησυχητικό, αλλά και επιζήμιο· όχι βέβαια γιατί ο κόσμος θέλει να μάθει γράμματα στον έφηβο, αλλά γιατί τον εξωθεί μ' αυτά να πιάσει μια "δουλίτσα", να μπει σε μια "θεσούλα" και να εξασφαλίσει ένα σταθερό και μόνιμο εισόδημα, μια "θυρίδα" δηλαδή, κι αυτή μάλιστα αν είναι δημόσια τόσο το καλύτερο. Έτσι, μέχρι σήμερα τουλάχιστο, παραμελήθηκε σε μεγάλο ποσοστό η τεχνική παιδεία, με αποτέλεσμα να μαθαίνουμε βέβαια γράμματα και να πιάνουμε δουλειές, αλλά να μην παράγουμε χρήσιμα προϊόντα και να μην είμαστε ανταγωνιστικοί στη σύγχρονη διεθνή οικονομία· να μένουμε "πίσω".

Η βασική αιτία αυτής της κατάστασης είναι κυρίως το αίσθημα της σιγουριάς, της "εξασφάλισης" που θέλουν οι σημερινοί γονείς να μεταφέρουν ή καλύτερα να "δώσουν" στα παιδιά τους, διαγράφοντας έτσι το δικό τους συναίσθημα της ανασφάλειας και της οικονομικής και κοινωνικής τους απόρριψης που έζησαν στα δύσκολα χρόνια τους. Γι' αυτό και επιμένουν ακόμα μέχρι σήμερα σ' αυτή την αντίληψη, αν και βλέπουν πως πολλά επαγγέλματα έχουν κορεστεί και δεν είναι δυνατό να απορροφηθούν από τις πραγματικές ανάγκες και δραστηριότητες της κοινωνίας μας.

Κι όλη αυτή η ανάλυση έγινε για να ερμηνευτεί η θέση και η συμπεριφορά των γονέων, και μάλιστα των γονέων των εφήβων του λυκείου, ιδιαίτερα της τελευταίας τάξης, που με την επίμονη παρουσία και την επιτακτικότητα τους "προβληματίζουν" πιο πολύ τον καθηγητή και το σχολείο απ' ό,τι ο ίδιος ο έφηβος. Κι αυτό είναι μέχρι ένα βαθμό αναπόφευκτο κι έρχεται σαν φυσική προέκταση όλης της προηγούμενης διαπίστωσης που προκαταλαβαίνει τις σχέσεις του σχολείου και της οικογένειας και κτίζονται αυτές κάτω από μια διαμορφωμένη λαϊκίστικη αντίληψη, που πιστεύει πως η προσωπική ανέλιξη του ατόμου είναι απόρροια και μόνο του επαγγέλματός του.

Ο Νεοέλληνας δηλαδή ξέφυγε ξαφνικά από την κλειστή του κοινωνία και την εσωστρέφεια των αδυναμιών του, βρέθηκε (κυρίως από τη δεκαετία του 1950 και δώθε) στο σταυροδρόμι των ιδεών και των εξελίξεων και θαμπώθηκε τόσο απ' αυτές που προσπάθησε να τις πλησιάσει, αλλά δε διακρίνει το πραγματικό τους πρόσωπο — ίσως και μέχρι σήμερα — κάτω από την εκτυπωτική τους επίδραση και μένει σε εντυπώσεις και σε κλίμα αντιγραφής και μίμησης. Και φυσικά εννοείται πως μια τέτοια αντίληψη αναφέρεται μόνο σε εκείνους που δεν έχουν δικό τους κόσμο αναζήτησης, αλλά επηρεάζονται από το θεαματικό και προσαρμόζονται στο έτοιμο και το βολικό. Και βέβαια στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι αναλφάβητοι κι ανένταχτοι στη σημερινή πραγματικότητα γονείς, που οπωσδήποτε "θέλουν" το καλό, αλλά δεν μπορούν να το ξεχωρίσουν και να το αξιολογήσουν.

Μ' αυτή λοιπόν τη λογική ο γονέας επιθυμεί "κάτι καλύτερο" για τα παιδιά του, που αναμφισβήτητα το δικαιούται, αλλά, δυστυχώς, δεν κάνει και πολλά πράγματα για να δημιουργήσει και τις κατάλληλες προϋποθέσεις. Εδώ όμως η ευθύνη δεν είναι μόνο δική του, αλλά και της πολιτείας που δε φρόντισε να σπάσει το φράγμα του αναλφαριθμητισμού, της αμάθειας και της αμορφωσιάς που βαραίνει πολλές γενιές τον τόπο μας¹.

Άρα ο γονέας για να συνεργαστεί αρμονικά με τον έφηβο και να συμβάλει θετικά στο έργο του σχολείου, πρέπει πρωταρχικά όχι μόνο να "θέλει", αλλά και να "μπορεί", να έχει

1. Βέβαια έγιναν κάποια "βήματα" με κάποια προγράμματα που δίνουν απολυτήρια δημοτικού με νυχτερινές "βάρδιες", αλλά αυτό το "σχολείο" δε "διαπαιδαγωγεί" το γονέα και ούτε, έστω κατά το πιο στοιχειώδη τρόπο, τον εισαγάγει στο ρόλο του και στο βασικό του δικαίωμα να συμμετέχει και να συμβάλει στο γενικό καλό.

δηλαδή αποκτήσει τις κατάλληλες γνώσεις και να έχει διαμορφωμένη την κατάλληλη αντίληψη και νοοτροπία. Κάτι τέτοιο παρήγορο είναι πως αρχίζει να καλλιεργείται, πρώτα με τη νέα γενιά των γονέων, που έχουν κοινωνική και πνευματική προσαρμοστικότητα και ωριμότητα, και με κάποια προγράμματα επιμόρφωσης γονέων που αρχίζουν να εμφανίζονται. Ακόμα και με την εμφάνιση νέων νόμων και αντιλήψεων που θέλουν να συνεργάζεται ο γονέας σ' όλη την πορεία της εκπαίδευσης του

παιδιού του, με τη συμμετοχή του τόσο στη σχολική οργάνωση, όσο και στη διαδικασία της μόρφωσης και της αγωγής του. Βρισκόμαστε όμως ακόμα σε μια αδιαμόρφωτη κατάσταση, γι' αυτό και η όλη διάθεσή του για συνεργατικότητα σκοντάφτει σε πολλές ακραίες και πολύμορφες θέσεις κι εκτιμήσεις.

(ΑΝΤΩΝΗ ΜΙΧ. ΚΟΛΤΣΙΔΑ: "Ψυχοκοινωνιολογία της αγωγής του εφήβου", Θεσσαλονίκη 1988, σελ. 200-204)

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Paul C. Jagot

Η ΜΑΤΑΙΟΔΟΞΙΑ

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ του "Ψυχική Καλλιέργεια" ("βιβλιοθήκη για όλους", Αθήνα 1962, μετάφρ. Αντ.Θ.Μοσχοβάκης) ο Paul C. Jagot (Π.Ζακότ) επιχειρεί επιτυχημένα να διεισδύσει στη λειτουργία της ανθρώπινης ψυχής και να ερμηνεύσει την "κυριαρχία" της στο ασυνείδητο και συνειδητό ψυχισμό της και την "αυτοκυριαρχία" της στις κοινωνικές της εκδηλώσεις.

Το απόσπασμα που ακολουθεί (του πέμπτου κεφαλαίου που αναφέρεται στις αρνητικές ψυχικές καταστάσεις, σελ. 47-48) αναλύει ένα από τα χειρότερα ελαττώματα του ανθρώπου - τη ματαιοδοξία - που αντιπαρατίθεται με την αυτοκυριαρχημένη συμπεριφορά.

ΕΧΕΙ ΧΙΛΙΕΣ δυο μορφές αλλά μεταφράζεται πάντα σε μια σκέτη απώλεια ψυχικής ενέργειας. Τι πιο μάταιο από το να σπαταλιέται κανείς, να ξοδεύει τη φαντασία, την επινοητικότητα, την πειστικότητά του με τον σκοπό να εμπνεύσει το θαυμασμό ή να αποσπάσει την επιδοκιμασία του άλλου;

Εκείνος που τον βασανίζει σ' αυτό το σημείο η έγνοια για τον τρόπο με τον οποίο τον εκτιμούν, φθάνει συχνά να θυσιάζει αντικειμενικούς σκοπούς πρώτης σπουδαιότητας, χρόνο και μάλιστα χρήμα. Η απλή επιθυμία να προκαλέσει έκπληξη σε ένα φίλο ή να παραστήσει τον καλά πληροφορημένο μπορεί να τον κάνει να διακόψει μια δουλειά

και να πάρει ένα αυτοκίνητο για να πάει, οπωσδήποτε, ν' αναγγείλει σ' αυτό το φίλο ένα νέο που πιστεύει πως θα τον εκπλήξει.

Μπορούμε να θεωρήσουμε για νόμιμη, για "ενθάρρυνση στο καλό", την αναμονή εκδηλώσεων θαυμασμού που περιμένει κανείς από διήγηση μιας πράξης αξίας που έχει κάνει πραγματικά, από το φανέρωμα μιας ανωτερότητας που έχει αποκτήσει. Όμως το να εκθέτει κανείς την αξία του δεν παύει να είναι μια ανώμαλη εξωτερίκευση. Οι έπαινοι, η κολακεία είναι τόσο έκδηλα εξασθενητικά ώστε όλοι οι άνθρωποι με χαρακτήρα αισθάνονται βαθεία αποστροφή γι' αυτά.

Όμως εκεί που η ματαιοδοξία γίνεται στον υπέρτατο βαθμό διαλυτική είναι όταν γυρεύει κανείς να δείχτει πως ξέρει εκείνο για το οποίο δεν έχει βαθύτερη γνώση, να δείχτει πως κατέχει περισσότερα απ'όσα ξέρει, να δείχτει πως μπορεί εκείνο που υπερβαίνει τις δυνατότητές του. Εδώ υπάρχει όχι μόνο σπατάλη ενέργειας, αλλά και διαστροφή της έννοιας των σωστών υπολογισμών. Επί πλέον, όταν ευχαριστείται κανείς στα φουσκωμένα λόγια, στ'αεροβατήματα της φαντασίας, χάνει, λίγο ή πολύ, απ'τα μάτια του και την πραγματικότητα. Έτσι πολλοί φαντάζονται ότι έχουν φθάσει προτού ακόμα ξεκινήσουν, απλά και μόνο επειδή καταλήγουν να πιστέψουν εκείνα με τα οποία βαυκαλίζονται.

Βλέπουμε επίσης συχνά ανθρώπους να εξαπτονται, να κοπιάζουν σε συζητήσεις, όπου το θέμα δεν έχει συχνά

κανενός είδους ενδιαφέρον, για να υποστηρίξουν τη γνώμη τους, για να καταδείξουν τη σωστή βάση της, για να αποδείξουν, με δυο λόγια, "πως έχουν δίκιο".

Ο οπαδός της ψυχικής καλλιέργειας, έχει συμφέρον να αποφύγει να ξοδεύεται έτσι με την επιδίωξη μιας κούφιας ικανοποίησης της ματαιοδοξίας του. Αν τηρεί την αυτεπίβλεψη που συνιστούμε, κι αν καλλιεργεί επίμονα τη βουλευτική προσοχή, δεν θα αφήσει τη σκέψη του να παρασυρθεί έξω από τις πρωταρχικές απασχολήσεις του από συζητήσεις χωρίς σημασία. Μια ανταλλαγή απόψεων, προαποφασισμένη, σ'ένα ωρισμένο θέμα που έχει σχέση με το έργο που επιδιώκουμε την πραγματοποίησή του, αυτό είναι το είδος προφορικής άσκησης που ταιριάζει στον αυτοκυριαρχημένο άνθρωπο.

ΕΘΝΟΛΟΓΙΑ

Αντώνη Κολτσίδα

ΟΙ ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΔΕΣ

ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΔΕΣ ονομάζονται οι κάτοικοι της πεδινής Θεσσαλίας, χωρίς να έχουν καμιά φυλετική ή γλωσσική διαφορά από τους ελληνικούς πληθυσμούς. Μιλούν δηλαδή την ελληνική γλώσσα και η ιστορία τους δένεται με τους αρχαιότετους Θεσσαλούς.

Η δημιουργία του ξεχωριστού ονόματός τους ετυμολογείται από το χαρακτηριστικό μαύρο χρώμα της στολής τους, από τη μαύρη γκούνα (μαύρη γούνα, μαύρο μακρύ επανωφόρι) που φορούσαν ή από το τουρκικό καρά = μαύρος, που παρέμεινε έκτοτε, μετά την Τουρκοκρατία, σαν καρά + γκούνα και εξελίχτηκε σε καραγκούνα - Καραγκούνης, -ηδες. Ακόμα, με την ίδια λογική, προέρχεται κι από τη σύνθεση των λέξεων καρά + Γιουνάν (= ο μαύρος Έλληνας, ο Έλληνας που ντύνεται στα μαύρα).

Έχουμε λοιπόν τους Καραγκούνηδες της Θεσσαλίας, αλλά με αυτό το όνομα είναι γνωστοί και οι Καραγκούνηδες της Στερεάς Ελλάδας, της Αιτωλοακαρνανίας, της Ηπείρου και κυρίως οι Αρβανιτόβλαχοι της Β. Ηπείρου - Ν. Αλβανίας, που εμφανίστηκαν γύρω στο 14ο αιώνα και αφομοιώθηκαν στον ελληνικό χώρο. Αυτοί λοιπόν οι Καραγκούνηδες - πιθανώς κι αυτοί να ονομάστηκαν έτσι από το χαρακτηριστικό μαύρο ντύσιμό τους ή γιατί κατέβηκαν αργότερα στα χαμηλά κι ενώθηκαν με τους πεδι-

νούς — δεν έχουν καμιά απολύτως σχέση με τους Καραγκούνηδες της Θεσσαλίας: Είναι οι Καραγκούνηδες των ορεινών περιοχών και οι περισσότεροι από αυτούς — όσοι κατοικούν στα ΒΔ τμήματα — έχουν στη γλώσσα τους πολλά λατινογενή και αλβανογενή στοιχεία, ενώ κάτι τέτοιο δε συμβαίνει στη Θεσσαλία.

Δεν πρέπει όμως να συγχέονται με τους Καραγκούνηδες — είτε τους πεδινούς είτε τους ορεινούς — οι Κουτσόβλαχοι. Αυτοί μιλούν εκτός από την ελληνική και τη βλάχικη γλώσσα που είναι ένα κράμα ελληνικής και λατινικής και έχουν δικό τους τρόπο ζωής, ενώ οι Καραγκούνηδες της Θεσσαλίας μιλούν μόνο την ελληνική και οι Αρβανιτόβλαχοι — οι ορεινοί Καραγκούνηδες — μιλούν μια λατινο-αλβανική γλώσσα.

Οι Καραγκούνηδες χαρακτηρίζονται για τη φιλήσυχη ζωή τους, την προσήλωση στις ηθικές αρχές της οικογένειας και της δικαιοσύνης και για το δημιουργικό και ανήσυχο πνεύμα τους. Στα δημοτικά τους τραγούδια απηχείται αυτή η απλή και φιλήσυχη διάθεσή τους, εξυμνούνται οι αρετές του λαού τους και τραγουδιέται η κοπιαστική και δύσκολη αγροτική ζωή τους.

Εδώ πρέπει να τονιστεί πως οι Καραγκούνηδες της Θεσσαλίας στο πέρασμα των αιώνων ήρθαν σε πολεμικές συγκρούσεις με πολλά εχθρικά φύλλα (Ρωμαίοι, Ούννοι, Γότθοι, Νορμανδοί, Φράγκοι, Καταλανοί, Αλβανοί, Σέρβοι, Τούρκοι) και μπόρεσαν να σωθούν από όλους, και το σπουδαιότερο να διατηρήσουν αλώβητη την εθνική τους ελληνική συνοχή και συνείδηση κι ακόμα να μείνουν προσηλωμένοι στα αγαθά της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας. Σε όλους είναι γνωστή η νικηφόρα αντίσταση των πεδινών γεωργών της Θεσσαλίας για να αποδυναστευτούν από την καταπίεση των τσιφλικιάδων, που μέχρι τα πρώτα χρόνια του αιώνα μας τους καταπίεζαν και τους μεταχειρίζονταν σαν δούλους, συνεχίζοντας έτσι την τουρκική δεσποτική αυθαιρεσία που ζούσε ακόμα μεταφυτεμένη στους

δυνατούς του θεσσαλικού κάμπου.

Ακόμα, μετά το 10ο αιώνα που κατεβαίνουν οι Κουτσόβλαχοι (οι παλιοί Έλληνες οροφύλακες των δερβενίων, οροφυλάκων της Πίνδου που αφομοώθηκαν γλωσσικά με τους Λατίνους κατακτητές) στις θεσσαλικές πεδιάδες, έχουμε αρμονική συμβίωση με τους Καραγκούνηδες, γίνεται ένα μπόλιασμα του βουνίσσιου με τον πεδινό Έλληνα και παράγεται έτσι ένα κράμα δημιουργίας και προόδου. Φυσικά, δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση και στο γενικό χαρακτηρισμό των Καραγκούνηδων δε συμπεριλαμβάνονται οι Κουτσόβλαχοι, άσχετα αν ζουν αρμονικά μεταξύ τους, γιατί όπως προαναφέρθηκε η κουτσοβλάχικη γλώσσα μιλιέται μόνο από τους ορεινούς αποίκους, ενώ οι θεσσαλοί μιλούν μόνο τα Ελληνικά.

Οι Καραγκούνηδες της Θεσσαλίας δεν πρέπει να συγχέονται ούτε με τους Σαρακατσαναίους ή Καρακατσάνους αν κι έχουν με αυτούς ένα κοινό γνώριμο: ότι δηλαδή μιλούν την ελληνική. Έχουν όμως και μια μεγάλη και χαρακτηριστική διαφορά: οι πρώτοι, ζουν μόνιμα στη Θεσσαλία, ενώ οι δεύτεροι είναι νομάδες περιπλανώμενοι, δεν έχουν μόνιμη εγκατάσταση (τουλάχιστο μέχρι τη δεκαετία του 1950), και ζουν διασκορπισμένοι σε ολόκληρη σχεδόν την Ελλάδα — εκτός από τα νησιά (καρά + κατσάν = μαύρος + περιπλανώμενος (σκηνίτης), ο μαύρος, ο δυστυχισμένος περιπλανώμενος, ο δύστυχος).

Έτσι, σε τελευταία ανάλυση, μιλώντας για Καραγκούνηδες της Θεσσαλίας εννοούμε τους θεσσαλούς γενικά κι ερευνώντας την ιστορία τους και τη ζωή τους ανατρέχουμε στην ιστορία της Θεσσαλίας από τα πανάρχαια χρόνια, που ήταν ακόμα γνωστή σαν Πελαγία, Αυλίδα, Αιμονία, Πανδώρα, χώρα των αρχαίων Πελασγών, φτάνουμε στους μακεδονικούς χρόνους, τους Ρωμαίους, το Βυζάντιο και, τέλος, καταλήγουμε στους σημερινούς κατοίκους, τους θεσσαλοκαραγκούνηδες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ "Άπαντα",

σελ. 287-298 (στο μελέτημά του "Καραγκούνου", εκδ. "Αυλός". ΔΗΜ. ΤΣΟΠΟΤΟΥ "Ιστορία των γεωργών και της υδιοκτησίας εν Θεσσαλία, από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι της Τουρκοκρατίας", Αθήνα 1915. ΒΙΚΤ. ΔΟΥΣΜΑΝΗ "Η ιστορία της Θεσσαλίας", Αθήνα 1925. ΔΗΜ. ΤΣΟΠΟΤΟΥ "Γη και γεωργός της Θεσσαλίας κατά την Τουρκοκρατία", Αθήνα 1974 ("Επικαιρότητα"). ΑΝΤ. ΚΟΛΤΣΙΔΑ: "Οι Κουτσόβλαχοι", Θεσσαλονίκη 1976 (εθνολογική και λαογραφική μελέτη). Γ.

ΚΟΛΙΑ "Ιστορική γεωγραφία του ελληνικού χώρου", Αθήνα 1978. ΗΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΥ "Οι Θεσσαλοί Καραγκούνηδες", Αθήνα 1980. Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ "Ιστορία του Ελληνικού Έθνους". ΘΕΟΔ. ΝΗΜΑ "Δημοτικά Τραγούδια της Θεσσαλίας", Θεσσαλονίκη 1981. Γενικές πληροφορίες στα "Θεσσαλικά χρονικά" (τ. 9-12).

(ΑΝΤΩΝΗ ΚΟΛΤΣΙΔΑ: "Καραγκούνηδες", άρθρο στην 55τομη Μεγάλη Γενική Εγκυκλοπαίδεια "ΥΔΡΙΑ", τ. 31, Αθήνα 1984)

ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Απόστολου Σαχλίνη

ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕ ΤΗΝ είσοδο του αιώνα έχουμε το αστικό μυθιστόρημα. Είναι η τρίτη περίοδος του νεοελληνικού μυθιστορήματος, που ως το 1930 δεν έδωσε βέβαια πολλούς αξιόλογους καρπούς, αλλά άνοιξε το δρόμο για τη μυθιστορηματική αξιοποίηση της ζωής στην πόλη.

Και η πόλη ήταν τότε κυρίως η Αθήνα, η προπολεμική (η πριν από το 1914), η αμέριμνη, με την ήρεμη και κάπως ειδυλλιακή ζωή της· όχι η μεγάλη πόλη, η πολύβουη, η ανήσυχη, με την αγωνία και το άγχος της σημερινής πραγματικότητας, με τα προβλήματα και τις δυσκολίες που δημιουργήσε ο σύγχρονος μηχανικός πολιτισμός. Μόνο ο Γιάννης Ψυχάρης, που έγραψε μέσα σ' ένα κλίμα κοσμοπολίτικο, τοποθέτησε τη δράση των μυθιστορημάτων του και σε μεγάλες πόλεις του εξωτερικού, στο Παρίσι, στη Λοζάνη είτε στην ιδιαίτερη πατρίδα του, την Κωνσταντινούπολη. Όλοι οι άλλοι συγγραφείς αστικών μυθιστορημάτων της εποχής εκείνης, ο Γρηγόριος Ξενόπουλος, ο Εμμανουήλ Λυκούδης, ο Κωνσταντίνος Χρηστομάνος, ο Κώστας Παρορίτης, ο Παύλος Νιρβάνας και ο Διονύσιος Κόκκινος κινήθηκαν μέσα στα πλαίσια της Αθήνας.

Έτσι στη νεοελληνική λογοτεχνία

των πρώτων δεκαετιών του εικοστού αιώνα σχηματίστηκε μια ιδιαίτερη παραλλαγή του αστικού μυθιστορήματος: το "αθηναϊκό" μυθιστόρημα. Εισηγητής του νέου μυθιστορηματικού είδους είναι ο Γρηγόριος Ξενόπουλος με δυο πλατιά αφηγήματα, τον "Άνθρωπο του κόσμου" (1888) και το "Νικόλα Σιγαλό" (1890), γραμμένα στην καθαρεύουσα, που τα υποτιτλοφορούσε "αθηναϊκές μυθιστορίες". Ήταν τα μελοδραματικής πλοκής και απίθανης υπόθεσης πρωτόλεια του συγγραφέα, τα ανώριμα γεννήματα μιας ρομαντικής φαντασίας, που κατασκεύαζε περισσότερο μια τεχνητή και ανύπαρκτη αθηναϊκή πραγματικότητα, παρά που απέδιδε μια πιστευτή ή αντιπροσωπευτική εικόνα της πρωτεύουσας στα χρόνια εκείνα.

Η κριτική χτύπησε τα δυο αυτά μυθιστορήματα, βασισμένα κυρίως στα ελαττώματα που σημειώθηκαν, και ο Ξενόπουλος, αναγνωρίζοντας τα δικά

της και συνειδητοποιώντας την απειρία και την αδυναμία του ν' απεικονίσει μυθιστορηματικά στα είκοσι ένα του χρόνια τη ζωή και τα ήθη της Αθήνας, που ακόμα δε τη γνώριζε παρά επιφανειακά κι επιπόλαια, στράφηκε προς την ιδιαίτερη πατρίδα του, τη Ζάκυνθο, κι έγραψε δυο από τα ωραιότερα νεανικά του μυθιστορήματα, τη "Μαργαρίτα Στέφα" (1893) και τον "Κόκκινο βράχο" (1905).

Ωστόσο εκείνος που επέβαλε το αστικό μυθιστόρημα στη νεοελληνική λογοτεχνία και καθιέρωσε με θάρρος το νέο είδος, που τα χαρακτηριστικά και η καλλιέργειά του συνεχίζονται ως τις μέρες μας, ήταν ο Γιάννης Ψυχάρης με τα πλατιά και φλύαρα μυθιστορήματά του και κυρίως με "Τ' όνειρο του Γιαννίρη" (1897). Αργότερα, από το 1913 κι έπειτα, και ο Ξενόπουλος ξαναγύρισε στα θέματα της Αθήνας κι έγραψε σωρεία "αθηναϊκών" μυθιστορημάτων. Έτσι, οι δυο αυτοί πεζογράφοι πρέπει να θεωρηθούν ως οι θεμελιωτές του αστικού μυθιστορήματος στην Ελλάδα.

Ήταν πια καιρός για το νεοελληνικό μυθιστόρημα, έπειτα από την εντατική εκμετάλλευση των θεμάτων της ιστορίας και της χωριάτικης ζωής, να στραφεί και προς τη ζωή ή την κίνηση των πόλεων. Όλοι εκείνοι οι λόγοι που σχετίζονταν με την ανάπτυξη του ιστορικού ή του ηθογραφικού μυθιστορήματος είχαν ανεπίστροφα περάσει. Ήταν λόγοι που συνδέονταν άρρηκτα με μια συγκεκριμένη, με μια χρονικά προσδιορισμένη και με μια περιορισμένη στιγμή της εξέλιξης του νεοελληνικού μυθιστορήματος.

Αφού, με το ιστορικό μυθιστόρημα, εξερευνήθηκε το απώτερο ηρωικό ή πατριωτικό, παρελθόν των ελληνικών τόπων και αφού, με το ηθογραφικό, μελετήθηκαν τα ήθη και τα έθιμα της αγροτικής Ελλάδας, που ήταν τον καιρό εκείνο η πιο γνήσια και η πιο αντιπροσωπευτική, ήρθε η ώρα του εκσυγχρονισμού, η ώρα της μυθιστορηματικής έκφρασης του άμεσου περιβάλλοντος όπου ζούσαν και δημιουργούσαν οι νεο-

έλληνες. Και δεν ήταν μόνο το περιβάλλον της πόλης που ζητούσε την έκφρασή του στο νεοελληνικό μυθιστόρημα, αλλά και τα πολυάριθμα πρότυπα του είδους, που φανερώθηκαν στη δυτική Ευρώπη και τη Ρωσία κι επηρέαζαν ή πίεζαν τους νεοέλληνες συγγραφείς να τ' ακολουθήσουν.

Βέβαια όσοι έγραψαν αστικό μυθιστόρημα στις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα στην Ελλάδα δεν έδωσαν το σύνθετο και το περίπλοκο της ζωής, τη συνολική έκφραση της πραγματικότητας, αλλά ούτε και μπορούσαν να τη δώσουν· η αθηναϊκή ζωή, την οποία απεικόνιζαν στα μυθιστορήματά τους, δεν παρουσίαζε τον καιρό εκείνο καμιά περιπλοκή. Από την άποψη αυτή δεν πρέπει με κανένα τρόπο να κατακριθούν: αναπαράστησαν μ' επιμέλεια και πιστότητα τη ζωή που τους περιτριγύριζε, το περιβάλλον μιας απλής αστικής ζωής, όπως αυτό παρουσιαζόταν σε μια πόλη που μόλις άρχιζε να γνωρίζει τις εξελίξεις του σύγχρονου μηχανικού πολιτισμού. Άλλα ήταν τα ελαττώματα και οι αδυναμίες τους.

Ωστόσο, πολλά ανόμοια στοιχεία, συγχωνεύτηκαν στο αστικό μυθιστόρημα εκείνης της εποχής· διαφορετικές ιδιοσυγκρασίες συγγραφέων εξέφρασαν το διαφορετικό εαυτό τους μ' ένα μυθιστορηματικό είδος που χωρούσε σχεδόν τα πάντα. Ο εγωκεντρισμός ή ο ναρκισσισμός του Ψυχάρη, ο ορθολογισμός και η νοικοκυροσύνη του Ξενόπουλου, η συμπόνια του Λυκούδη, η ωραιοπάθεια του Χρηστομάνου, οι κοινωνιστικές προθέσεις του Παρορίτη, ο λυρισμός του Νιρβάνα και ο σχετικός μοντερνισμός του Κόκκινου μέσα στο αστικό μυθιστόρημα ακριβώς βρήκαν την έκφρασή τους.

Αν θελήσουμε να καταφύγουμε στην κοινωνιολογία και ν' αναζητήσουμε εκεί τους λόγους που βοήθησαν την ανάπτυξη του αστικού μυθιστορήματος, θα βρούμε δυο βασικούς και αναμφισβήτητους: την αποκρυστάλλωση και την επιβολή της αστικής τάξης στην Ελλάδα και την οριστική διαμόρφωση της ζωής των πόλεων της.

Έπειτα από τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια, με τις αντιθέσεις και τις συγκρούσεις συμφερόντων και φιλοδοξιών ανάμεσα κυρίως στην ανώτερη, την αριστοκρατική τάξη και έπειτα από τις πολιτικές ανωμαλίες και τις επαναστάσεις των χρόνων του Όθωνα, άρχισε, με τη βασιλεία του Γεωργίου του Α' και με την καθιέρωση της βασιλευόμενης δημοκρατίας από το Σύνταγμα του 1864, η ανάπτυξη μιας ομαλότερης και ειρηνικότερης ζωής. Με την προσάρτηση μάλιστα της Επτανήσου και της Θεσσαλίας η μερίδα εκείνη του πληθυσμού που ήθελε να εργαστεί και δεν είχε άμεσο ενδιαφέρον στην πολιτική και τις μεταβολές της, βρήκε ένα πρόσφορο πεδίο για την αξιοποίηση της οικονομικής της δραστηριότητας.

Και η μερίδα αυτή του πληθυσμού ήταν η εμπορική τάξη. Μεγάλες περιουσίες δημιουργήθηκαν σιγά-σιγά από το εμπόριο, και οι κάτοχοί τους αποτέλεσαν τον πρώτο πυρήνα της αποκρυστάλλωσης και, αργότερα, της επιβολής της αστικής τάξης μέσα στη νεοελληνική κοινωνία. Στις αρχές του εικοστού αιώνα η αστική τάξη στην Ελλάδα βρισκόταν στο απόγειο της ακμής της κι έδινε το ρυθμό της ζωής στις μεγάλες πόλεις του κράτους. Ήταν ήδη τότε μια τάξη που είχε συνείδηση του εαυτού της, των συμφερόντων της, της δύναμής της.

Δεν πρέπει λοιπόν να μας παραξενέψει το γεγονός πως οι πνευματικοί της εκπρόσωποι, δηλαδή στην περίπτωσή μας οι νεοέλληνες μυθιστοριογράφοι της εποχής εκείνης, ζήτησαν να εκφράσουν τη ζωή της τάξης στην οποία όλοι τους ανήκαν και να κοιτάξουν τη γύρω τους πραγματικότητα από την οπτική γωνία που επέβαλλαν οι τρόποι, οι συμβατικότητες και οι συνθήκες της τάξης αυτής. Η γύρω τους πραγματικότητα ήταν η πόλη, δηλαδή η Αθήνα, θέμα τους η ζωή και η κίνησή της.

Ο δεύτερος λόγος της ανάπτυξης του αστικού μυθιστορήματος στον τόπο μας είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον πρώτο. Αν η Ελλάδα του δέκατου ένατου αιώνα ήταν η Ελλάδα του χωριού και του υπαίθρου, η Ελλάδα του εικοστού αιώνα είναι η Ελλάδα των πόλεων· αν δηλαδή τον περασμένο αιώνα γνήσια εθνικό κι ελληνικό ήταν μόνο ό,τι εξέφραζε τη μακρόχρονη παράδοση της ζωής του βουνού και του κάμπου, στις αρχές του αιώνα μας οι μορφές και τα ήθη της ζωής στις διαμορφωμένες ήδη πόλεις αποκρυσταλλώθηκαν και πλησίασαν τα ευρωπαϊκά, χωρίς μολαταύτα να χάσουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα που δημιούργησε το κλίμα και η ιστορία του τόπου.

Η ζωή στις ελληνικές πόλεις δεν έχει πια μεταβατικό, αλλά οριστικό χαρακτήρα. Η Αθήνα, η πρωτεύουσα, και τα λιμάνια του Πειραιά, της Σύρου, της Πάτρας, του Βόλου και της Καλαμάτας ήταν τον καιρό εκείνο πόλεις σε συνεχή ανάπτυξη και ακμή, με διαρκώς αυξανόμενο πληθυσμό και μ'έντονη οικονομική κι εμπορική δραστηριότητα. Οι νεοέλληνες μυθιστοριογράφοι των αρχών του εικοστού αιώνα είχαν μπροστά στα μάτια τους ένα συγκεκριμένο, οριστικό και κατασταλαγμένο πρότυπο ζωής, που μπορούσαν χωρίς δυσκολία να το εκμεταλλευθούν πεζογραφικά, ανάλογα με τις προσωπικές τους ικανότητες και τους περιορισμούς της ιδιοσυγκρασίας τους.

Έτσι, η αστική τάξη, αναπτυγμένη κοινωνικά και οικονομικά και οργανωμένη σε μια ζωή στις πόλεις, που άρχισε να διαμορφώνει μόνιμα κατά κάποιο τρόπο χαρακτηριστικά, αποτέλεσε τη βασική αιτία της καλλιέργειας του αστικού μυθιστορήματος.

(ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΣΑΧΙΝΗ: "Το Νεοελληνικό Μυθιστόρημα". Αθήνα 1969, σελ. 199-203, εκδόσεις "Γαλαξίας")

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Αντώνη Σαμαράκη

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

ΓΝΩΣΤΟΣ ο Αντώνης Σαμαράκης: Ένας από τους πιο σημαντικούς πεζογράφους της νεότερης γενιάς. Σπούδασε νομικά, αλλά η κύρια δραστηριότητα που κατάφερε να τον κερδίσει είναι η λογοτεχνία. Το 1954 εκδύει το πρώτο του βιβλίο με διηγήματα, το "Ζητείται ελπίς", που προκάλεσε εκπληκτική εντύπωση. Έκτοτε δημοσίευσε αξιόλογα μυθιστορήματα ("Το λάθος", "Σήμα κινδύνου") και σειρές με διηγήματα ("Το διαβατήριό", "Αρνούμαι") που γνώρισαν επιτυχία με πολλές απανωτές εκδόσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Το έργο του Σαμαράκη είναι ευθύ και ρεαλιστικό. Γράφει σε ύφος κομψό, λιτό, ανεπιτήδευτο. Με γοργό λόγο, δυναμικό λεξιλόγιο και κινηματογραφική ταχύτητα απεικονίζει τη σύγχρονη ελληνική ζωή, δίνοντας το στίγμα της προχειρότητας, της ανεμελιάς και της ρηχότητας του Νεοέλληνα. Στο κλίμα αυτό κινείται και το σύντομο διήγημα "Οδός Σταδίου, Παραμονή Πρωτοχρονιάς" ("Το διαβατήριό", Αθήνα 1977 - 7η έκδοση, "Ελευθερουδάκης").

ΥΣΤΕΡΑ έκανε δεξιά της Λαχαναγοράς και μπήκε σε κάτι σκοτεινά έρημα δρομάκια.

Τα πεζοδρόμια ήτανε όλο λακούβες, σπασμένες φαγωμένες πλάκες. Πεζοδρόμια-παγίδες για το διαβάτη. Λοιπόν, καλύτερα όχι στο πεζοδρόμιο. Κατέβηκε στο χώμα - δεν είχε ασφαλτό εκεί, χωματόδρομοι - και πήγαινε με το πάσο του, δίχως καθόλου να βιάζεται. Και γιατί να βιάζεται. Και γιατί να βιαστεί; Δεν είχε κανένα πρόγραμμα, τίποτα το συγκεκριμένο κείνη τη νύχτα - παραμονή Πρωτοχρονιάς.

Το βήμα του τόπνιγε το μουσκεμένο από τη βροχή χώμα. Είχε βρέξει από νωρίς. Μια σύντομη αλλά πολύ δυνατή βροχή. Μόλις που είχε βραδιάσει, όταν ήρθε η μπόρα.

Με τούτη την ξαφνική μικροθύελλα, η Αθήνα, όπως συμβαίνει πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις, αναστατώθηκε. Πάλι καλά που δεν κράτησε πολύ το κακό, σε είκοσι λεπτά είχε αδειάσει και η τελευταία σταγόνα. Τότε ακριβώς, προς το τέλος της βροχής, άρχισε αυτήν τη δίχως σκοπό περιπλάνηση στους αθηναϊκούς δρόμους.

Ήτανε σε πολύ καλή διάθεση, σε φόρμα. Μόνο που κείνο το καπέλο του

ερχότανε φαρδύ. Φαρδύ και μεγάλο, και ολοένα του έπεφτε στο μέτωπο, του μισοσκέπαζε τα μάτια. Στάθηκε, έκανε να το ανασηκώσει λίγο... Το καπέλο όμως γλίστρησε και κύλησε στο χώμα, μες στις λάσπες. Γύρισε και το κοίταξε, έτσι που είχε βουλιάξει στα νερά. Έσκυψε μια στιγμή, τελικά το παράτησε και προχώρησε.

Κάποιος περνούσε στο αντικρινό πεζοδρόμιο. Κάποιος που δε δυσκολευότανε να βαδίσει εκεί, παρ'όλες τις λακούβες και τις σπασμένες φαγωμένες πλάκες. Τον άκουσε τον άγνωστο να λέει κάτι δυνατά, δεν ξεχώρισε αν του μιλούσε ή όχι, προχώρησε πιο γρήγορα τώρα.

Κρύωνε. Η νύχτα, ύστερ' από τη βροχή, είχε υγρασία, και φύσαγε κιόλας ένας πεισματάρης βοριάς. Πήγαινε ολοένα και με ταχύτερο βήμα, σχεδόν τρέχοντας. Ζεστάθηκε κάπως.

Στο βάθος, ξεχώριζε πολλά φώτα: κίτρινα, πράσινα, μοβ... Κάπου εκεί τελειώνανε οι σκοτεινοί έρημοι δρόμοι.

Ένα αυτοκίνητο πέρασε πλάι του, δεν το είχε νιώσει καθώς έτρεχε. Πέρασε με μεγάλη ταχύτητα, παραλίγο να τρακάρουν. Κάτι του φωνάζανε από μέσα και γελάσανε.

Στη δεύτερη γωνία, είχε φως. Πλησίασε. Ένα συνοικιακό καφενεδάκι, λίγα τραπέζια με μάρμαρο, και στο παράθυρο, κολλητά στο τζάμι, ένα κλουβί κι ένα καναρίνι.

Τα πουλιά του δίνανε πάντα μιαν αλλιώςτικη συγκίνηση. Πήγε στο παράθυρο, να περιεργαστεί το καναρίνι που μισοκοιμότανε.

Ανέβασε στο πεζοδρόμιο το ένα πόδι, έπειτα ανέβασε και τ' άλλο, και σχεδόν αμέσως ανέβασε και τ' άλλα δυο. Τότε ήτανε που του βάλανε τις φωνές.

— Ένα άλογο! φωνάζανε διάφοροι που ξεπετάχτηκαν από το καφενείο και κάτι άλλα μαγαζιά. Τρέξτε να δείτε ένα άλογο!

Δεν τρέξανε και πολλοί, δεν ήτανε πολυσύχναστος ο δρόμος, άρχισε όμως να τρέχει αυτό, ξαφνιασμένο από τις φωνές και τα παραθυρόφυλλα που ανοίγονταν το ένα ύστερ' από τ' άλλο.

Τρέχοντας έτσι, μπήκε στην Πειραιώς, και πίσω του άκουγε ολοένα φωνές και κλάξον. Δεν ήξερε γιατί όλ' αυτά και τι νόημα είχανε, κάτι πολύ δυνατό μέσα του τόκανε να τρέχει μ' όλη του τη δύναμη και με χίλια δυο ζιγκ ζαγκ να ξεφεύγει τ' αυτοκίνητα και να τρέχει, να τρέχει προς την Ομόνοια...

Τα πολλά χρωματιστά φώτα, οι μεγάλες διαφημίσεις νέον το ζαλίζανε κάπως. Όμως, ούτε στιγμή δεν έκοψε το δρόμο του. Ούτε και στο σιντριβάνι της πλατείας, παρ' όλο που είδε τα νερά και δίψαγε και ήθελε να σταθεί να πιεί μια-δυο γουλιές.

Μπήκε τώρα στη Σταδίου κι άρχισε να την ανεβαίνει με μια ανάσα.

— Ένα άλογο στη Σταδίου!

Η είδηση διαδόθηκε από στόμα σε στόμα. Αναταράχτηκε το πλήθος που είχε πήξει στα πεζοδρόμια, τ' αυτοκίνητα κορνάρανε συνέχεια... Από τις παρόδους χύνονταν κι άλλοι περίεργοι στη Σταδίου, ούτε προεκλογική συγκέντρωση να ήτανε. Φωνάζανε και χειρονομούσανε αναστατωμένοι οι χιλιάδες εορταστικοί διαβάτες, ασφυχτικά φορτωμένοι δώρα και έγνοιες — πολλές έγνοιες.

— Ένα άλογο στη Σταδίου!

Πού να το υποψιαζότανε, όταν με τη

βροχή φούσκωσε και λύθηκε το σκοινί που το είχε δεμένο τ' αφεντικό του στο μισοσκότεινο δρομάκι πίσω από τη Λαχαναγορά, πού να το υποψιαζότανε πως θα γίνει θέαμα κείνη τη νύχτα.

Το είχε φέρει νωρίς τ' απόγευμα από τα Μεσόγεια τ' αφεντικό του, και στα γρήγορα ξεπούλησε τα λάχανα που είχε φορτώσει. Ύστερα τ' αφεντικό του του έκανε μποναμά ένα καπέλο. Ένα φτηνό καπέλο. Γιατί τώρα τελευταία είχε γίνει πολύ ευαίσθητο στο κρύο. Με τις πρώτες ψύχρες, συναχωνότανε αμέσως και φταρνιζότανε ολοένα.

Του πήρε λοιπόν το καπέλο τ' αφεντικό του, το έδεσε σ' ένα στύλο του ηλεκτρικού, και πήγε με κάτι παλιόφιλους για ποτήρι.

— Ένα άλογο στη Σταδίου!

Ένα όραμα ήτανε τούτο το απίθανο άλογο που ανέβαινε τρέχοντας τη Σταδίου μες στη νύχτα, παραμονή Πρωτοχρονιάς. Άγνωστο από πού ερχότανε, άγνωστο πού πήγαινε... Ένα όραμα ξεσηκωμένο από τα παιδικά χρόνια, που για τους πιο πολλούς ήτανε μακριά, πολύ μακριά, τυλιγμένα σε σκόνη και ναφθαλίνη.

— Ένα άλογο στη Σταδίου!

— Ένα άλογο! Δεν είμαστε καλά!

— Το 100! Να τηλεφωνήσουμε το 100!

Και βρέθηκαν κάμποσοι πρόθυμοι να ειδοποιήσουν το 100 για τον απροσδόκητο παραβάτη της τροχαίας. Γιατί, βέβαια, ήτανε μια πολύ σοβαρή παράβαση αυτό το άλογο. Μια παράβαση στην καλά οργανωμένη και περιχαρακωμένη με νόμους και κανονισμούς καθημερινή ζωή. Μια παραβαση σε τούτη τη ζωή την πνιγμένη στα καυσαέρια και την πολλή λογική.

— Ένα άλογο στη Σταδίου!

Στα μεγάλα καταστήματα της Σταδίου, και στα μικρά καταστήματα της Σταδίου, καθώς το άλογο περνούσε αστραπή στην άσφαλτο, μετρούσαν χρήματα, χρήματα... Και στις τελευταίου τύπου ηλεκτροκίνητες αριθμομηχανές, υπολογίζανε, υπολογίζανε... Για ένα δευτερόλεπτο σταμάτησαν να μετράνε και να υπολογίζουν. Μόνο για ένα δευτερόλεπτο.

— Ένα άλογο στη Σταδίου!

— Ένα άλογο! Δεν είμαστε καλά!

Και το άλογο ξέσκισε τον αέρα και τη σκηνοθεσία της Πρωτοχρονιάς. Ναι, όλ' αυτά θα τέλειωναν σε λίγο. Τα περιπολικά της Αμέσου Δράσεως θα το κυνηγούσαν, θα του κάνανε μπλόκο. Γιατί έπρεπε να φύγει από τη μέση, και μάλιστα το ταχύτερο, τούτο το άλογο που ήρθε να τaráξει τα νερά. Όχι, δεν είχε καμιά θέση ένα άλογο σε μια τόσο κατάφωτη, τόσο πρωτοχρονιάτικη, τόσο λογική οδό Σταδίου.

— Ένα άλογο στη Σταδίου!

— Ένα άλογο! Δεν είμαστε καλά!

Και βιάζονταν όλοι να το ξεχάσουν το άλογο, να το διαγράψουν από τα μάτια τους και τις καρδιές τους.

Εκείνη την ώρα συνέβη και κάτι άλλο: κυκλοφόρησαν οι πρωτοχρονιάτικες πολυσέλιδες πολύχρωμες εφημερί-

δες, με τον καθιερωμένο οκτάστηλο τίτλο στην πρώτη σελίδα:

ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ Ο ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ και τους καθιερωμένους οκτάστηλους τίτλους στην τελευταία σελίδα:

ΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ ΑΠΕΙΛΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΙΡΗΝΗ — ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ ΑΔΙΕΞΟΔΟΝ — ΚΑΤΑ ΤΟ ΛΗΞΑΝ ΕΤΟΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΑΠΕΘΑΝΟΝ ΕΚ ΠΕΙΝΗΣ — ΤΕΡΑΣΤΙΑΙ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ ΣΙΤΟΥ ΚΑΤΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ ΔΙΑ ΝΑ ΣΥΓΚΡΑΤΗΘΟΥΝ ΑΙ ΤΙΜΑΙ — ΣΥΝΤΟΜΩΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΘΑ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙ ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ — ΥΣΤΑΤΗ ΩΡΑ: ΑΝ ΕΚΡΑΓΗ ΠΥΡΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ Η ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ ΘΑ ΚΑΤΑΣΤΡΑΦΗ ΕΞ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ.

Τρέχοντας έτσι, δεν είχε βέβαια καιρό να σταθεί και να θαυμάσει τις πελώριες φωτεινές ρεκλάμες του νέου σινεμασκόπ τριών διαστάσεων που έπαιζε ο "Απόλλων": ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΤΡΕΛΟΣ, ΤΡΕΛΟΣ, ΤΡΕΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ.

ΠΟΙΗΣΗ

Αντώνη Κολτσίδα

(ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ)

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ είναι γνωστός στα Νεοελληνικά Γράμματα. Από το 1974, που παρουσίασε το πρώτο του βιβλίο, μέχρι σήμερα αδιάλειπτα εμφανίζεται με βιβλία και εργασίες πάνω σε επιστημονικά - φιλολογικά θέματα, ενώ καλλιεργεί παράλληλα και τη λογοτεχνία (πεζογραφία, ποίηση, δοκίμιο). Γεννήθηκε το 1947 στη Βέροια, σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης και σήμερα είναι καθηγητής στο 1ο Λύκειο της Βέροιας.

Έργα του: 1) Ψυχική ανύψωση, ποιήματα, Φλώρινα 1974, 2) Οι Κουτσόβλαχοι, εθνολογική και λαογραφική μελέτη, Θεσσαλονίκη 1976, 3) Γραμματική και λεξικό της κουτσοβλάχικης γλώσσας, Θεσσαλονίκη 1978, 4) Λεξικό της πιάτσας, Θεσσαλονίκη 1978, 5) Λεξικό Ελληνο-Σερβοκροατικό, Θεσσαλονίκη 1978, 6) Χαμένα χρόνια, διηγήματα, Αθήνα 1982, 7) Το άρρωστο δύποδο, ποιήματα - δοκίμια, Αθήνα 1985, 8) Ψυχοκοινωνιολογία της αγωγής του εφήβου, Θεσσαλονίκη 1988. Ακόμα δημοσίευσε πλήθος άρθρα και μελέτες σε εγκυκλοπαίδειες, περιοδικά, εφημερίδες και επιστημονικά έντυπα (όπως 200 φιλολογικά άρθρα στην 55τομη Μεγάλη Γενική Εγκυκλοπαίδεια "ΥΔΡΙΑ", Αθήνα 1978-1988 κ.ά.) και είναι ο εκδότης και συντάκτης του επιστημονικού και λογοτεχνικού περιοδικού "ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ".

Το επιστημονικό έργο του Αντώνη Κολτσίδα αναφέρεται στη γλώσσα, τη λαογραφία, την εθνολογία, την ιστορία, την παιδαγωγική, την ψυχοκοινωνιολογία, τη φιλολογία γενικά. Σκοπός του έργου του είναι η επιστημονική αναζήτηση που

περιστρέφεται γύρω από τη διάσωση και προβολή του λαϊκού μας πολιτισμού με τη συλλογή και τη μελέτη δημοτικών τραγουδιών, εθίμων και γλωσσικού υλικού.

Το λογοτεχνικό του έργο πηγάζει από τον προβληματισμό του για τη ζωή κι από την ευσυγκινησία και το συναισθηματισμό του. Οι γραμμές του αποτελούν έναν ύμνο στην ανθρώπινη επικουινωνία, την αγάπη, τη συμπόνια, τη συνεργασία, αλλά και ένα κατηγορώ στα φοβερά ελαττώματα του "σύγχρονου" ανθρώπου.

Σήμερα παρουσιάζονται τέσσερα ανέκδοτα συναισθηματικά ποιήματά του:

I. ΓΙΑ ΣΕΝΑ ΖΩ ΚΑΙ ΜΟΝΟ

Μού'πες: Γιατί σε σκέφτομαι
μέσ'τα ονειράτά μου...

Μού'πες: Γιατί για σένα ξενυχτώ
και νιώθω ερημίτης...

Μού'πες: Γιατί να τραγουδώ
τον πόνο, τον καημό σου...

Μού'πες: Γιατί το πρωινό το ρόδισμα
στα χείλη σου το νιώθω...

Μού'πες: Γιατί το χάδι του Μαγιού
στο βλέμμα σου το πίνω...

Μού'πες: Γιατί τις κρύες ολονυχτιές
στη φλόγα σου τις σβήνω...

Γιατί, εσένα αγαπώ
για σένα ζω και μόνο...

II. ΣΕ ΒΛΕΠΩ ΝΑ ΠΕΡΝΑΣ

Σε βλέπω να περνάς.

Το πέρασμά σου το λικνιστικό
φουντώνει τη λαλιά μου!...

Τη σφίγγει, την πολιορκεί
και λιώνει από αιχμαλωσία!...

Κι όταν θελήσω να σου πω:

'Ελα, εδώ είμαι, έλα!

'Ελα, σε μένα, μια στιγμή
να δεις πως υποφέρω'

Τότε φευ κι αλίμονο,

το στόμα μου ασφαλίζει...

Τα μέλη μου συντρίβονται,
αδυνατούν και πέφτουν'

κατάχαμα σωριάζονται,

πεθαίνουν στον καημό τους!...

Και μένει μόνο το βλέμμα μου

ριγμένο στη θωριά σου,

να διεγείρει την καρδιά

και την ψυχή μου τη δόλια,

που και σ'αυτή την κόλαση

της άσπλαχνης φυγής σου

σταλάζει πόθο και φωτιά,

χάνεται και πάει... πάει...

III. ΠΟΣΕΣ ΦΟΡΕΣ

Πόσες φορές σε έπλασα
βασίλισσα στο νου μου...

Πόσες φορές σε ένιωσα
να σβήνεις τον καημό μου...

Πόσες φορές σε πόθησα
στης λαβωματιάς το δείλι'

στο παραλήρημά μου έστεκες
γλυκονυχτιάς φεγγάρι!

Πόσες φορές σε όραμα
ταίριασα τη μορφή σου'

κι Ανοιξιάς ροδάνθισμα
γευτήκαν τα όνειρά μου!

Πόσες φορές για σένανε έπλεξα
μαγιάτικα λουλούδια

στ'ατέλειωτα σεργιάνια μου...

Και τώρα που 'ρθες,
σε θωρώ και νιώθω κρύα ζάλη!...

Το ευτύχισμα της ζήσης μου,
είθε να τό'χουν κι άλλοι!...

IV. ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟ ΘΕΙΟ

Σ'αγαπώ πολύ:

βαθιά, αισθαντικά.

Το δάκρυ μου για σένα
πολλές φορές το ένιωσα

να βαλσαμώνει

την κρύα μου ανάσα

με το θαλπωρικό του χάιδεμα.

Κι όταν ήσουν πλάι μου

και ζούσες τον καημό μου,

τότε για μένα ήσουνα

η λαχτάρα

στο ολονύχτιο μου αλάφιασμα:

ζούσες μέσα μου'

σταματούσες το αίμα μου'

κι άκουγα το σφυγμό σου!...

Και τώρα που έφυγες,

και δε θα ξαναρθείς,

για μένα

είσαι το όνειρο...

το όραμα το θείο...

 ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΤΡΙΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΜΕΛΟΥ

Ο ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ συγγραφέας, δημοσιογράφος και κριτικός της λογοτεχνίας μας Δημήτρης Σταμέλος παρουσιάζει άλλα τρία αξιόλογα βιβλία. Ο συγγραφέας ζει κι εργάζεται στην Αθήνα, έχει εκδόσει πάνω από δέκα βιβλία, το 1976 τιμήθηκε με το Α΄ Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας, είναι τακτικό μέλος των σπουδαιότερων Εταιριών της πνευματικής ζωής της χώρας και το έργο του χαρακτηρίζεται από μια βαθιά και διεισδυτική γνώση των προβλημάτων που χειρίζεται.

1) Η ΔΩΡΙΔΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ — Συμβολή στη μελέτη του Νέου Ελληνισμού, Αθήνα 1986, εκδόσεις Γλάρος.

Στη μελέτη αυτή ο συγγραφέας, με διεξοδική διερεύνηση ελληνικών και ξένων πηγών, παρουσιάζει την κοινωνική ζωή, τους κοινοτικούς θεσμούς και τη διοικητική οργάνωση της Δωρίδας κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, το χώρο και τους κατοίκους στις διάφορες εκδηλώσεις τους, τις περιπέτειες και τις δοκιμασίες τους, τη δράση αντιπροσωπευτικών κλεφτών και αρματολών, την πνευματική και γενικότερα την πολιτιστική δραστηριότητα στη Δωρίδα και τη συμμετοχή της σε πανεθνικές επαναστατικές κινητοποιήσεις.

Έργο που μας δίνει μίαν εντυπωσιακή εικόνα της Τουρκοκρατούμενης Δωρίδας, με πλήθος αποκαλυπτικά στοιχεία, αποτελεί ταυτόχρονα και συμβολή στη βαθύτερη και πλατύτερη μελέτη του Νέου Ελληνισμού.

2) ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΟΥΛΙΟΥ — Από το έπος της Σουλιώτικης παλικαριάς ως τον αιώνα μας, Αθήνα 1988, "Πιτσιλός".

Πρόκειται για μια πολύ ενδιαφέρουσα λαογραφική μελέτη που ζωντανεύει τον ηρωικό λαό του Σουλίου. Αναφέρεται σ' όλο τον "κύκλο" της λαογραφικής ζωής των κατοίκων (γιορτές και έθιμα, φορεσιές, γάμος, προλήψεις, παραδόσεις, τραγούδια κ.ά.).

Συγχρόνως αποτελεί ένα έργο-ντοκουμέντο για τη γλώσσα και τον πολιτισμό της περιοχής, που με την πλούσια βιβλιογραφική ενημέρωση, που γνωρίζει ο Δημήτρης Σταμέλος να τη χει-

ρίζεται αριστοτεχνικά, γίνεται μια αξιόλογη επιστημονική εργασία.

3) ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ, Αθήνα 1989, εκδ. Gutenberg.

Ένα βιβλίο που σίγουρα πλουτίζει την ελληνική βιβλιογραφία. Μια επιμελημένη και σοβαρή εργασία που συμβάλλει στη μελέτη του Νεοελληνισμού μέσα από το δημοτικό στίχο που τόσο εύγλωττα "ιστορεί" το παρελθόν. Μια συλλογή - ανθολόγιο από 107 δημοτικά τραγούδια του Αγώνα με φροντισμένη καταγραφή και με αξιόλογα ιστορικά στοιχεία σε αρκετές περιπτώσεις.

Στην εισαγωγή του δίνεται μια κατατοπιστική θεώρηση με απόψεις σπουδαίων μελετητών των δημοτικών μας τραγουδιών (Πολίτης, Αποστολάκης, Κυριακίδης, Λαμπρινός, Φωριέλ, Παλαμάς, Κόντογλου) και με τις διεισδυτικές προσωπικές του σκέψεις ("Μέσα από τα τραγούδια αυτά βγαίνει η ίδια η ψυχή του λαού μας, πεντακάθαρη κι ατόφια, πηγή δημιουργική κι ανάσα καινούριας ζωής. Βγαίνει το μέγα δίδαγμα της λευτεριάς. Το διάβασμά τους, η μελέτη τους, είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στην εποχή μας. Δεν είναι μόνο η ευεργετική ιστορική αναδρομή και διδαχή, είναι και μια λυτρωτική ενδυνάμωση της εθνικής μας αυτογνωσίας και προβληματικής, πάνω σε καίρια θέματα - προβλήματα του καιρού μας και του τόπου μας, έτσι καθώς οδοιπορούμε, μέσα από το δημοτικό τραγούδι, προς το έπος της Εθνεγερσίας").

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Όσοι από τους παραλήπτες του περιοδικού είναι συγγραφείς και λογοτέχνες μπορούν να στείλουν τα βιβλία τους στη διεύθυνση του εκδότη (βλέπε στο τέλος της πρώτης σελίδας) για να παρουσιαστούν ή να αναδημοσιευτούν αποσπάσματα τους ή περιληπτικές περικοπές.

Ακόμη μπορούν να στείλουν αδημοσίευτες εργασίες πάνω σε σύντομα και συγκεκριμένα θέματα κοινωνιολογίας, φιλολογίας και λογοτεχνίας και αδημοσίευτα πεζά και ποιήματα για να ενσωματώνονται στην ύλη των νέων τευχών.

Κάθε βιβλιοπαρουσίαση ή εργασία που θα δημοσιεύεται θα γνωστοποιείται στο συγγραφέα με την αποστολή του τεύχους, όπου θα περιέχεται. Τα πνευματικά δικαιώματα των εργασιών, καθώς επίσης και το δικαίωμα της έκδοσής τους ανήκουν αποκλειστικά και μόνο στους συγγραφείς τους.

Παράκληση να αποστέλονται πλήρη βιογραφικά και ταχυδρομικά στοιχεία, καθώς ακόμη να αναγράφεται και το τηλέφωνο για άμεση επικοινωνία.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εκδίδεται άλλο ένα περιοδικό	σελ. 1
Εκδίδω το περιοδικό αυτό γιατί:	2
Τι θα περιέχονται στο περιοδικό	2
ΑΝΤΩΝΗ ΚΟΛΤΣΙΔΑ: Η νοοτροπία και η διαπαιδαγώγηση των γονέων	3
PAUL C. JAGOT: Η ματαιοδοξία	5
ΑΝΤΩΝΗ ΚΟΛΤΣΙΔΑ: Οι Καραγκούνηδες	6
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΣΑΧΙΝΗ: Το αστικό μυθιστόρημα	8
ΑΝΤΩΝΗ ΣΑΜΑΡΑΚΗ: Οδός Σταδίου, παραμονή Πρωτοχρονιάς (διήγημα)	11
ΑΝΤΩΝΗ ΚΟΛΤΣΙΔΑ: Για σένα ζω και μόνο, Σε βλέπω να περνάς, Πόσες φορές, Το όραμα το θείο (τέσσερα ποιήματα)	13
Βιβλιοπαρουσίαση: Τρία βιβλία του ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΜΕΛΟΥ	15

"ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ" — 1 ΑΝΟΙΞΗ 1991

Το 1ο τεύχος του περιοδικού "ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ" αποτελεί μια "απόπειρα" γραφής και παρουσίας στο χώρο του περιοδικού εντύπου.

Ευελπιστώ με τη συνεργασία των πνευματικών ανθρώπων, που θα το πλαισιώσουν, να αποτελέσει ένα βήμα επιστημονικών αναζητήσεων και γόνιμων προβληματισμών γύρω από τα Ελληνικά Γράμματα.